

Politik Bilim

Dünya Bilimindeki Yerimiz (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

İki hafta üst üste yinelediğim bir soru vardı; ‘toplumsal sorumluluk endeksi’ ile ilgili... Gelecek hafta konumuz bu olacak...

Ülkemizin dünya bilimindeki yeri konusunda belirli bir açıklığa kavuştuğumuzu sanıyorum. Ama, herhangi bir yanlışlığa düşmemek için konuyu bir de üniversitemizin dünya bilimindeki yeri açısından ele almakta yarar var. Leiden Üniversitesi'nin bilimsel etki ("*scientific impact*") ölçümlerine dayanan **2011/2012 dünya üniversiteleri bilimsel başarımlarını ("scientific performansı") sıralaması**, kanımca, bu yer konusunda bize bir fikir verecektir.

2011/2012 Sıralaması, Leiden Üniversite'nin 25 yılı aşan bibliyometrik değerlendirme deneyimine sahip Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Merkezi'nce, **Thomson Reuters' Web of Science** veri tabanında, 2005-2009 döneminde yer alan, beşerî bilimler hariç, bütün bilim dallarındaki yayınlar esas alınarak yapılmış. Sıralama için, bir üniversitenin **P** sayıda yayınından yüzde kaçının, en sık atıfta bulunulan benzer yayınların en tepedeki %10'u içinde (**PP_{top%10}**) yer aldığına bakılmış. Yüzdeler hesaplanırken, ortak yayınlarda pay sahibi üniversiteler dikkate alınmış; üniversite büyüklükleri de 'normal'e indirgenmiş...

500 üniversitelik bu listede, ilk 100 içinde ABD'den 64, Birleşik Krallık'tan 11, Hollanda'dan 7, İsviçre'den 6, Almanya'dan 3; İsrail, Danimarka, Hong Kong, İrlanda, Güney Kore, Singapur, Kanada, İsveç ve Çin'den de birer üniversitenin yer aldığı görülmektedir. İlk 10'da yer alan üniversitelerin tamamı ABD adreslidir. İlk sırayı alan MIT'nin yayınlarında söz konusu oran %25,2 iken 100'üncü sıradaki Leiden Üniversitesi'nin yayınlarında %13,3'tür.

500'ün içinde Türkiye'den de altı üniversitenin yer aldığını görüyoruz. Bunlardan ODTÜ 381'inci sıradadır (%8,2); Ege Üniversitesi 472 (%5,2), Gazi Üniversitesi 490 (%4,1), Hacettepe Üniversitesi 492 (%4,0), Ankara Üniversitesi 496 (%3,5) ve İstanbul Üniversitesi ise 497'nci sırada (%3,5)... İlk 100'de, altı üniversitemizin yayın sayıları mertebesinde yayını olan bazı üniversitelerin de olduğu görülmektedir; ama asıl fark yayınlarımızın aldığı atıf sayılarının mertebesinde; dolayısıyla da bilim dünyasında yaratabildikleri etkinin düzeyindedir. Bu sıralama 'İngilizce yayın' sınırlaması kaldırılarak yapıldığıdaysa altı üniversitemizden ODTÜ'nün altı basamak atlayıp 375'inci sıraya; Ege Üniversitesi'ninse beş basamak atlayıp 467'nci sıraya yükseldiği görülmektedir; ama hepsi o kadar. Üniversitemizin dünyadaki yeri neyse dünya bilimindeki yerimiz de odur.

Açıkça görmemiz gereken gerçek, dünya biliminde gelişme yörüngelerinin başta ABD olmak üzere 15 kadar ülke tarafından belirlendiğidir. Elbette, Türkiye'den de bilim dünyasında yıldızlaşan bilim insanlarımız vardır. Ancak, uluslararası başarı arayışı üniversite ve ülke ölçeğine taşındığında, Türkiye'nin bu ülkelere epeyce uzak düştüğü görülmektedir.

Türkiye elbette, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana, kurucusunun bilimi, bilimsel düşüncüyü merkeze oturtan dünya görüşü ve bu doğrultudaki köktenci atılımlarına borçlu olarak bilimde belirli bir ilerleme kaydetmiştir. Ama bu ilerleme ülkeyi bilime yön veren, bilimdeki gelişmeleri etkileyen ülkeler arasına taşımaya yetmemiştir. Yetebilirdi; çünkü bundan 89 yıl önce bilimde Türkiye'den pek farklı bir konumda olmayan bazı ülkeler bilimdeki gelişmeleri etkileyen ülkeler arasına girmeyi başarmışlardır. Ama, 40'lı yıllardan bu yana, üniversitesinin zaman zaman siyasî müdahalelerle karartıldığı; temel eğitim sisteminin, yeniden dinsel dogmanın karanlığına itelenmeye çalışıldığı; yürürlüğe konmak istenen bilim

(ve teknoloji) politikalarının görünür-görünmez ellerce bir yolu bulunarak sürekli rafa kaldırıldığı; yurtsever kadrolarca bir fırsatı bulunarak yürürlüğe konanların da yine aynı ellerce ya buharlaştırıldığı ya da uygulanmış gibi yapıp gerçekte tam aksinin yapıldığı bir ülkenin bilimde başı çeken 15 kadar ülke arasında yer alması beklenemezdi.

CBT. 02 Kasım 2012